

Rättsguru 2021

Småfrågor (8 p.)

1. I vilken av följande gärningar eller händelser **har det inte skett** ett brott?
 - a) Ett träd på familjen Virtanens gård föll över postiljonen i en häftig höststorm. Postiljonen blev skadad och hamnade på en lång sjukledighet.
 - b) Susanna hittade inte bilens snöborste och putsade snabbt, men bara delvis, snön från vindrutorna innan hon brådskande gav sig av för att hämta barnen på dagis. Hon höll sig till hastighetsbegränsningen, men på grund av den dåliga sikten stötte hon till en fotgängare som skadade sig.
 - c) Vieno tillbringade kvällen på lillajulsfest där hon drack mycket alkohol. Följande morgon tog hon bilen till affären. På vägen stannade polisen Vieno som fick blåsa i en alkometer. Den visade att Vieno hade 0,8 promille alkohol i blodet. Vieno förklarade att hon inte kände sig berusad.
 - d) Esa fick sommarjobb på en byggarbetsplats. Den första arbetsdagen på bygget var brådskande, och ingen hann gå igenom arbetarsäkerhetsfrågorna på bygget med Esa. Esa råkade ut för en arbetsolycka och måste få vård på sjukhus.

2. 88-åriga ogifta och barnlösa Hilma avlider. Hon har två syskon som alltjämt lever: Aino och Marjatta. Bägge har två barn i livet. Vilket av följande påståenden **stämmer**?
 - a) Om den avlidna inte lämnar efter sig något testamente, är Aino och Marjatta Hilmas arvingar.
 - b) Om Aino inte vill ha Hilmas arv, kan hon avstå från det till Marjatta, varvid Marjatta får Ainos del.
 - c) Även om Hilma skulle efterlämna ett testamente, får Aino och Marjatta ändå sin laglott av arvet.
 - d) Om Aino och Marjatta tar emot arvet, och hela arvets värde är 60 000 euro, betalas ingen arvsskatt på arvet.

3. Vilket av följande påståenden **stämmer INTE**?
 - a) Om föräldrarna försummar sitt tillsynsansvar, kan de bli tvungna att ersätta skada som deras barn orsakat.
 - b) I princip uppstår en juridisk persons rättskapacitet vid registreringen.
 - c) En fysisk person är inte automatiskt rättskapabel, utan rättskapaciteten ökar med åldern.
 - d) Det krävs domstolsbeslut för att omyndigförklara en myndig person.

4. I vilka av följande fall **har köparen rätt** att häva köpet?
 - a) Maija beställde en ny köksinredning. Hon fick löfte om en veckas leveranstid. Två månader efter beställningen hade Maija ännu inte fått sin inredning. Säljaren lovade då leverera inredningen så snart som möjligt.
 - b) Antero köpte en väska vars axelrem revs sönder. Säljaren lovade reparera remmen.
 - c) 15-åriga Anniina fick tusen euro i konfirmationsgåva av sin mormor. Hon köpte den senaste telefonmodellen för pengarna. Föräldrarna tyckte att köpet var onödigt, eftersom Annina redan hade en fungerande telefon.
 - d) Henri beställde en måttsydd kostym av ett postorderföretag i Vasa. När kostymen levererats hem till Henri, konstaterade han att han inte tyckte om kostymen.

5. Vilken av följande uppsägningar av tillsvidare giltiga hyreskontrakt **strider mot** lagen om uthyrning av en bostadslägenhet?
 - a) Hyresgästen har bott i lägenheten fyra år, och hyresvärden meddelar att hyreskontraktet går ut om fyra månader.

- b) Hyresgästen har bott i lägenheten en månad och meddelar att hen flyttar ut från hyreslägenheten om en månad.
- c) Hyresgästen har bott i lägenheten 10 månader, och hyresvärden meddelar att hyreskontraktet går ut om tre månader.
- d) En underhyresgäst har bott i lägenheten två år, och meddelar att hyreskontraktet går ut om 14 dagar.

6. Vilket av följande påståenden **stämmer**?

- a) En person under 18 år kan inte dömas till ovillkorligt fängelse.
- b) Prövotiden vid villkorligt fängelsestraff är lika lång som straffet.
- c) En dagsbot är 6 — 3000 euro.
- d) Om tingsrättens utdömda böter inte kan indrivs i pengar, kan de omvandlas till fängelsestraff.

7. Robert och hans granne Venni är i strid med varandra. Läget har tillspetsats och Robert har gjort en brottsanmälan om Venni, där han påstår att Venni i hemlighet har fört säckvis med trädgårdsavfall och annat skräp till hans gård. När Venni hörde om detta, gjorde hon i sin tur en brottsanmälan till polisen om ärekränkning. Enligt Venni stämmer Roberts berättelse inte alls, Robert är bara avundsjuk på hennes blomstrande trädgård. Parterna har många synpunkter på processens förlopp och innehåll. Vilket av parternas följande påståenden **stämmer**?

- a) Robert påstår att, eftersom Vennis skuld i frågan är så obestridlig, kan polisens alla utredningar förbigås och man kan övergå direkt till straffprocess och domstolsbehandling.
- b) Venni påstår att Robert måste berätta sanningen och endast sanningen, för det är Roberts främsta skyldighet i en straffprocess.
- c) Robert påstår att Venni inte kan vara målsägande eftersom han var först med att göra brottsanmälan.
- d) Venni påstår för sin lägenhetskompis att hon kan kontakta polisen på nytt och återkalla sin begäran om utredning om hon ångrar sig.

8. Enligt strafflagen ska den ekonomiska vinningen av ett brott dömas förverkad till staten. Med ekonomisk vinning av ett brott avses den egendom som härrör direkt från brottet. Vilket av följande påståenden angående vinning av ett brott **stämmer INTE**?

- a) Vinning av ett brott kan vara pengar från försäljning av narkotika.
- b) Om ett brott förblir dolt, förblir vinningen av brottet hos gärningsmannen.
- c) Vinning av ett brott kan vara dyra joggingskor som en butiksnattare stulit, och som snattaren under flykten slänger på butikstrappan och som återfås i försäljningsdugligt skick.
- d) Vinning av ett miljöbrott kan vara pengar som sparats in genom obetalda återvinnings- eller avfallstillståndsavgifter.

Kort essä (20 p.)

Hannu Hassus bilverkstad *Från skrot till ros* lite går dåligt ekonomiskt, och Hannu beslutar att spara på avfallskostnaderna genom att ge order till sin arbetstagare Mikko Mallikas att frakta överblivna oljor och andra vätskor från verkstaden till den närbelägna skogen. Hannus ekonomiska situation förbättras med tiden men, eftersom Hannu märker att han på detta sätt sparar in en nått slant för uteblivna kostnader till soptippen, ger han order till Mikko att då och då föra även annat avfall från verkstaden till skogen, till exempel plast och metall. Hannu råder Mikko att sprida på avfallet till olika ställen och kamouflera högarna så att de inte väcker utomståendes uppmärksamhet. Det här fortsätter flera år.

Marta Matikainen plockar svamp i skogen, och beslutar sig för att stanna vid stranden av en liten sjö för att äta sina medhavda smörgåsar. Samtidigt märker hon en konstigt färgad vätska i vattnet, och en stor kulle täckt av kvistar. Under kullen visar det sig finnas olika sorters avfall. Illaluktande odörer stiger från sjön, och Marta beslutar att fortsätta någon annanstans för att hålla sin matpaus. När Marta går bort från sjön noterar hon andra misstänksamma högar täckta av kvistar. Marta kommer ihåg att det finns en vattentäkt nära området, och hon börjar fundera om avfallet kanske kunde påverka grundvattnet på området. För säkerhets skull beslutar hon att ringa till en vän som har en tjänst inom ortens miljöskydd.

Miljöskyddschef Terhi Tarkka besöker platsen för att studera läget, och hon gör en anmälan till polisen. I förundersökningen blir det klart vems avfall det är. Hannu inser sitt förfärliga misstag, ångrar sig och börjar städa den förstörda omgivningen enligt instruktioner som han fått av miljöskyddet, och han transporterar avfallet till en avfallsanläggning.

Diskutera fallets straffrättsliga ansvar och betydelser. Svara i en sammanhängande essä där du använder följande synvinklar.

- Hannus verksamhet ur ett juridiskt perspektiv (4 p).
- Gärningens betydelse för företaget (3 p).
- De olika personernas delaktighet med tanke på straffrättsligt ansvar (8 p).
- Betydelsen av handlingar för återställandet när påföljderna fastställs i domstol (5 p).

Material:

Avfallslagen

13 § 1 - 2 mom:

Avfall får inte överges eller behandlas på ett okontrollerat sätt.

Avfall och avfallshantering får inte orsaka fara eller skada för hälsan eller miljön, medföra nedskräpning, försvaga den allmänna säkerheten eller leda till någon annan därmed jämförbar kränkning av allmänna eller enskilda intressen. När avfall samlas in och transporteras, när behandlingsanläggningar eller behandlingsplatser för avfall placeras, byggs och drivs och vid den efterbehandling som följer på driften ska särskild omsorg ägnas åt att avfallshanteringen inte medför utsläpp som innebär risk för förorening av miljön, inbegripet buller och lukt eller minskad trivsel. Verksamheten, anläggningen eller platsen ska dessutom passa in i miljön och landskapet.

72 §:

I miljön får inte avfall lämnas, maskiner, anordningar, fordon, fartyg eller andra föremål överges eller ämnen släppas ut så att följden kan bli osnygghet, förfulning av landskapet, minskad trivsel, risk för att människor eller djur skadas eller någon liknande risk eller olägenhet (*nedskräpningsförbud*).

73 §:

Den som har skräpat ned ska avlägsna det nedskräpande föremålet eller ämnet ur miljön och städa upp det nedskräpade området även i övrigt.

Kapitel 48 i strafflagen

1 § Miljöförstöring

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) i miljön för eller släpper ut eller lämnar ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av lag, eller i strid med föreskrifter eller i strid med beslut i enskilda fall, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor, ----

3) försummar sin skyldighet enligt avfallslagen att ordna avfallshantering, ---- så att gärningen är ägnad att förorena miljön, orsaka andra motsvarande skadliga förändringar i miljön, skräpa ned miljön eller förorsaka fara för hälsan, ska för miljöförstöring dömas till böter eller fängelse i högst två år

2 § Grov miljöförstöring

Om vid miljöförstöring

1) den skada som vållats miljön eller hälsan, eller faran för sådan skada, är synnerligen stor med beaktande av den orsakade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter,

2) avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas, eller

3) brottet begås särskilt planmässigt,

och brottet även bedömt som en helhet är grovt, ska gärningsmannen för grov miljöförstöring dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

3 § Miljöförseelse

Om miljöförstöringen, med hänsyn till att den fara eller skada som har vållats miljön eller hälsan varit mindre betydande eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet är ringa, ska gärningsmannen för miljöförseelse dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

9 § Juridiska personers straffansvar

På de brott som nämns i detta kapitel tillämpas vad som stadgas om juridiska personers straffansvar.

Lång essä (30 p.)

Anssi har en dålig vana att göra impulsköp, och reklamen på sociala medier når honom extra bra. En dag såg Anssi en intressant reklam: kunderna erbjöds en fantastisk möjlighet att bekanta sig med produktpaketet GlamDudeBox gratis under en månad! Månadspaketet GlamDudeBox kunde innehålla till exempel parfymprover, after shave-krämer eller vårdprodukter för skägg och ögonbryn. Enligt reklamtexten omfattar beställningen av introduktionspaketet inga förpliktelser för beställaren, utan GlamLife Oy har en genuin önskan att dela med sig av glädjebudskapet om de fantastiska produkterna till kunderna. Efter några klickar var Anssi inne på företagets webbplats och beställde introduktionspaketet.

Tre veckor efter beställningen sände distributionsföretaget ett stort paket hem till Anssi: i paketet fanns flera GlamDudeBox-produktpaket, en faktura samt en orderbekräftelse, som angav att Anssi har anslutit sig som medlem i klubben GlamDudeClub. Mot en fast månadsavgift (29,90 €) sänds månadens GlamDudeBox-produktpaket till medlemmarna en gång i månaden. I anslutning till den första leveransen sänds alltid tre månaders GlamDudeBox-produkter på en gång. Anssi ringde genast till GlamLife Oy:s kundservice och krävde att fakturan skulle annulleras — han ansåg att han beställt endast ett gratisprov. Företagets representant konstaterade att Anssi ska betala produktpaketen, och hänvisade till GlamDudeClubs gällande medlemsvillkor. När Anssi fyllde i beställningsblanketten hade han med ett klick godkänt medlemsvillkoren, enligt vilka beställningen gäller en fortlöpande beställning av produktpaketen. En beställning som gjorts enligt villkoren binder beställaren, och beställaren har inte rätt att ångra beställningen. Dessutom hade det redan gått en så lång tid sedan beställningen gjordes, att han ändå inte skulle ha någon ångerrätt. Däremot har beställaren enligt medlemsvillkoren rätt att säga upp medlemskapet med 1 månads uppsägningstid. Anssi medgav för företagets representant att han inte alls läst beställningsvillkoren, utan snabbt med ett klick godkänt villkoren. Men han känner sig ändå som ett offer för en beställningsfälla.

Ge en motiverad rättslig bedömning av Anssis situation: Är den fortlöpande beställningen av GlamDudeBox-produktpaket bindande för Anssi? Kan beställningen inte ångras? Kan bestämmelserna om distansförsäljning tillämpas i Anssis fall? Är han skyldig att betala de produktpaket som han redan fått?

Svara i en sammanhängande essä på frågorna ovan genom att utnyttja (konsument)avtalsrättsliga allmänna utgångspunkter och principer, samt genom att tillämpa nedanstående bestämmelser i 6 kapitlet i konsumentskyddslagen (KSL). Ett berömligt svar förutsätter tillämpning av rättsnormerna på fallet.

Kom ihåg att ange lagrumshänvisningar i dina svar. Modell på lagrumshänvisning: "enligt 6 kap. 12 § 1 mom. i konsumentskyddslagen..." eller "med stöd av 6 kap. 9 § 1 mom. i konsumentskyddslagen...".

Material:

Konsumentskyddslagen (38/1978), 6 kap., hemförsäljning och distansförsäljning

1 § Tillämpningsområde

I detta kapitel föreskrivs om hemförsäljning och distansförsäljning av konsumtionsnyttigheter.

5 § Bestämmelsernas tvingande natur

Ett avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i detta kapitel till konsumentens nackdel är utan verkan, om inte något annat föreskrivs nedan.

7 § Definitioner som anknyter till distansförsäljning

1 mom.: Med distansförsäljningsavtal avses ett avtal om konsumtionsnyttigheter som ingås med stöd av ett organiserat system för försäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans, utan att parterna är samtidigt närvarande och med utnyttjande av ett eller flera medel för distanskommunikation.

2 mom.: Med ett medel för distanskommunikation avses telefon, post, television och datanät samt andra medel som kan användas för ingående av avtal utan att parterna är samtidigt närvarande.

9 § Information som ska lämnas innan ett avtal ingås

1 mom.: Innan ett hemförsäljnings- eller distansförsäljningsavtal ingås ska konsumenten ges följande information:

1) konsumtionsnyttighetens utmärkande egenskaper i den omfattning som är lämplig med beaktande av nyttigheten och mediet,

6) konsumtionsnyttighetens totalpris inklusive skatter eller, om nyttigheten är av sådan art att exakt pris rimligen inte kan beräknas i förväg, grunderna för prissättningen,

7) vid behov leverans- och andra kostnader som inte ingår i konsumtionsnyttighetens totalpris eller, om dessa kostnader rimligen inte kan beräknas i förväg, uppgift om att sådana kostnader kan uppstå,

10) vid behov villkor, tidsfrister och förfaranden för utövande av ångerrätten,

17) vid behov avtalets löptid eller villkor för avslutning av avtalet, om avtalet löper tills vidare eller förnyas automatiskt,

18) vid behov kortaste giltighetstid för konsumentens skyldigheter enligt avtalet,

12 § Förhandsinformation vid distansförsäljning

1 mom.: Vid distansförsäljning ska den information som avses i 9 § samt ångerblanketten och ångeranvisningen lämnas till eller göras tillgänglig för konsumenten klart och begripligt på ett sätt som är lämpligt för det medel för distanskommunikation som används. Om informationen eller blanketten och anvisningen tillhandahålls i varaktig form, ska den vara lätt att läsa.

2 mom.: Om konsumenten blir betalningsskyldig genom ett avtal som ingås elektroniskt, ska konsumenten informeras om de omständigheter som avses i 9 § 1 mom. 1, 6, 7, 17 och 18 punkten på ett klart sätt och omedelbart innan konsumenten gör beställningen. Näringsidkaren ska också säkerställa att konsumenten uttryckligen godkänner den betalningsskyldighet som är förenad med beställningen.

3 mom.: Om näringsidkaren inte har iakttagit vad som i 2 mom. föreskrivs om konsumentens uttryckliga godkännande är avtalet inte bindande för konsumenten. Vill konsumenten åberopa att avtalet inte är bindande, ska konsumenten meddela näringsidkaren detta inom ett år från det att avtalet ingicks. Förfaller avtalet på grund av att konsumenten har åberopat att det inte är bindande, ska näringsidkaren utan dröjsmål och senast 30 dagar efter att ha mottagit meddelandet betala tillbaka vad som har betalats samt betala konsumenten ersättning för kostnaderna för att återsända varan.

13 a § Bevisbördan för fullgörande av skyldigheten att lämna uppgifter

Bevisbördan för att näringsidkaren har fullgjort sina skyldigheter enligt 9–13 § ligger på näringsidkaren.

14 § Ångerrätt

1 mom.: Konsumenten har rätt att frånträda ett hemförsäljnings- eller distansförsäljningsavtal genom att meddela näringsidkaren detta på ångerblanketten eller på något annat entydigt sätt senast 14 dagar efter det att ett tjänsteavtal eller ett avtal om elektronisk leverans av digitalt innehåll ingicks eller, vid köpeavtal, senast 14 dagar efter det att varan eller det sista varupartiet togs emot eller, om det är fråga om regelbunden leverans av varor, senast 14 dagar efter det att det första varupartiet togs emot.

2 mom.: Om näringsidkaren har underlåtit att ge konsumenten den information som avses i 9 § 1 mom. 10 punkten, upphör ångerfristen 12 månader efter utgången av den frist som avses i 1 mom. i denna paragraf eller, om näringsidkaren rättar till bristen under denna tid, 14 dagar efter den dag då konsumenten mottog informationen.

3 mom.: Om näringsidkaren erbjuder konsumenten en möjlighet att meddela om frånträde på näringsidkarens webbplats, ska näringsidkaren utan dröjsmål och i varaktig form meddela konsumenten när ett meddelande om frånträde som lämnats på detta sätt har kommit in.

17 § Återställande av prestationer

1 mom.: En konsument som frånträder ett hemförsäljnings- eller distansförsäljningsavtal ska utan dröjsmål och senast 14 dagar från det att meddelandet om frånträde lämnades återsända den vara han eller hon har tagit emot, om inte näringsidkaren har förbundit sig att avhämta varan själv. Konsumenten ska stå för de direkta kostnaderna för återsändandet av varan, om inte näringsidkaren har förbundit sig att stå för dem. [...]

3 mom.: Näringsidkaren ska, utan dröjsmål och senast 14 dagar efter det att denne mottagit meddelandet om frånträde, återbetala alla prestationer från konsumenten, med undantag för extra kostnader som beror på att konsumenten valt något annat leveranssätt än den fördelaktigaste standardleverans som näringsidkaren erbjuder. Näringsidkaren har dock rätt att hålla inne med återbetalningen tills denne har fått tillbaka varan eller tills konsumenten har visat att han eller hon har återsänt varan, om inte näringsidkaren är skyldig att avhämta varan själv.